

КАЛЕЙДОСКОП

- 2-4 жовтня 2007 р. у Ялті відбувся учбовий семінар з питань експортного контролю ... **2**
- Відбулося чергове засідання Колегії Державної служби експортного контролю України . **3**
- У Латвії відбувся семінар на тему «Експортний контроль за стратегічними товарами» ... **4**
- Громадянина України засуджено в Росії за спробу незаконної торгівлі вертолітною технікою військового призначення **5**
- Присічена спроба несанкціонованого вивозу з території України 20 тон цирконію **6**
- Франція виступає за відміну ембарго на поставки озброєнь в КНР **6**

ПРОБЛЕМА

- Людмила Чечеюк
Уніфікований контрольний список:
панацея чи крок назад? **7**

ТОЧКА ЗОРУ

- Карл Василь
Чи є різниця в списках товарів подвійного використання ЄС та України,
які використовуються для створення звичайних видів озброєння
та військової техніки? **13**

АКТУАЛЬНО

- Худецький І.Ю.
Подібності та розбіжності між списками товарів
подвійного призначення,
що використовуються ЄС та України в групі «Хімікати та біологічні агенти» **15**

ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ

- **Триває громадське обговорення**
Концепції сприяння органами виконавчої влади
розвитку громадянського суспільства **18**

ТЕНДЕНЦІЯ

- **Інформаційний прорив** **20**

ГРОМАДСЬКІСТЬ

- **Громадська рада в дії** **28**

ЗВОРОТНІЙ ЗВ'ЯЗОК

- **Запитуйте - відповідасмо** **31**

Вісник Експортного Контролю України

Журнал Науково-Технічного центру експорту та імпорту спеціальних технологій, техніки та матеріалів та Центру Досліджень Армії, Конверсії та Роззброєння
Керівник проекту – **Олександр Сівер**, співкерівники проекту – **Валентин Бадрак, Сергій Згурець**,
Головний редактор – **Михайло Самусь**,
Дизайн-проект – **Марк Канарский, Defense Express Design**

Журнал розповсюджується безкоштовно серед організацій та установ, що професійно займаються проблематикою експортного контролю. При використанні матеріалів посилання на «Вісник Експортного Контролю» обов'язкове. За дозволом на цитування та переклад матеріалів звертатися до редакції. Погляди та думки авторів можуть не співпадати з точкою зору редакції або спонсора. Видання здійснюється за фінансовою підтримкою Державного департаменту США за Програмою допомоги в галузі експортного контролю та прикордонної безпеки (EXBS) та відділу з питань політики експортного контролю та співробітництва при Національній адміністрації ядерної безпеки Міністерства енергетики США. Виходить 4 рази на рік. Видається українською та англійською мовами.

Наклад 400 примірників.

Адреса редакції: 04080, м. Київ, вул. Фрунзе 19-21, Тел.(38 044) 462-55-55, Факс (38 044) 463-71-47
e-mail: vestnik@ntc.kiev.ua web -сторінка: www.ntc.kiev.ua, www.defense-ua.com

2-4 ЖОВТНЯ 2007 Р. У ЯЛТІ ВІДБУВСЯ УЧБОВИЙ СЕМІНАР З ПИТАНЬ ЕКС- ПОРТНОГО КОНТРОЛЮ

2-4 жовтня 2007 р. у Ялті відбувся учбовий семінар з питань експортного контролю, організований Торгово-промисловою палатою Криму за участю представників Державної служби експортного контролю України.

На семінар було запрошено понад 20 представників торгово-промислових палат різних регіонів України, які в установленому порядку отримали повноваження на проведення недержавної експертизи товарів у галузі державного експортного контролю. Крім того, були присутні представники тих палат та інших організацій, які планують найближчим часом подати до Держекспортконтролю документи на отримання таких повноважень.

Основним завданням семінару було ознайомлення представників уповноважених юридичних осіб із законодавчою та нормативно-правовою базою у галузі експортного контролю, представлення структури та системи функціонування національної системи експортного контролю та докладне обговорення порядку та механізму проведення недержавної експертизи товарів у галузі експортного контролю.

Враховуючи те, що метою недержавної експертизи є ідентифікація товарів, що полягає у встановленні відповідності конкретних товарів, які є об'єктами міжнародних передач, найменуванню та опису товарів, внесених до списків товарів, що підлягають державному експортному контролю, особливу увагу було приділено саме питанням здійснення такої ідентифікації. Слухачі були ознайомлені з історією створення, структурою списків товарів, які підлягають експортному контролю, методологією здійснення експертизи в галузі експортного контролю, надані приклади проведення ідентифікації товарів.

Були розглянуті положення законодавства щодо відповідальності за право-

порушення в галузі експортного контролю. Значну увагу було приділено поглибленому аналізу можливих порушень при здійсненні міжнародних передач, митного контролю та митного оформлення контрольованих товарів, до яких може призвести невірна ідентифікація товарів.

Були докладно розглянуті основні положення Інструкції про порядок надання юридичним особам повноважень на проведення недержавної експертизи товарів у галузі державного експортного контролю, затвердженої наказом Держекспортконтролю від 15.03.2006 № 82, зареєстрованим Міністерством юстиції України 29.03.2006 за № 345/12219.

Слухачів було ознайомлено з механізмом подовження строку дії повноважень, пакетом документів, що подаються Держекспортконтролю у цьому випадку, визначеним наказом Держекспортконтролю від 25.01.2007 № 15, зареєстрованим Міністерством юстиції України 08.02.2007 за № 106/13373.

Основними питаннями, що були обговорені в рамках розгляду питання механізму здійснення недержавної експертизи були:

- чітке визначення мети експертизи у кожному висновку, що полягає виключно у здійсненні ідентифікації товарів, тобто у встановленні відповідності конкретних товарів, які будуть об'єктами міжнародних передач, найменуванню та опису товарів, внесених до списків товарів, що підлягають державному експортному контролю;
- питання перевищення повноважень, що мають місце у висновках щодо ідентифікації товарів деяких уповноважених юридичних осіб (наприклад, визначення кодів УКТЗЕД товарів як додаткова мета експертизи);
- визначення кола питань, які доцільно включати до технічного завдання на проведення кожної експертизи, маючи на меті охопити усі проблемні питання ідентифікації;
- докладне вивчення затвердженої Інструкцією стандартизованої фор-

ми висновку недержавної експертизи щодо ідентифікації товарів.

У процесі представлення матеріалу неодноразово було підкреслено, що повноваження на здійснення недержавної експертизи поширюються лише на товари подвійного використання, представлені у додатках до постанови Кабінету Міністрів України від 28.01.2004 № 86. Проте, експерти повинні під час проведення експертизи звертатися і до списку товарів військового призначення з метою визначення можливої приналежності до них товару, заявленого на експертизу. Підкреслено, що у разі якщо товар за своїми технічними характеристиками відноситься до товару, зазначеного у списку товарів військового призначення, подальша експертиза не проводиться, про що заявнику надається відповідний інформаційний лист, копія якого надсилається до Держекспортконтролю для врахування.

Під час організованого за підсумками семінару "круглого столу" було зазначено, що проведення семінару сприяло поглибленню обізнаності представників уповноважених юридичних осіб з нормативно-правовою, методичною та інформаційною базою в галузі експортного контролю, що є запорукою здійснення уповноваженими особами діяльності в цій галузі у відповідності до діючого законодавства. ■

ВІДБУЛОСЯ ЧЕРГОВЕ ЗАСІДАННЯ КОЛЕГІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЕКСПОРТНОГО КОНТРОЛЮ УКРАЇНИ

24 жовтня 2007 року відбулося чергове засідання Колегії Державної служби експортного контролю України. Основними темами розгляду були:

Обговорення проекту Регламенту Державної служби експортного контролю України. За підсумками розгляду цього питання було рекомендовано внести відповідні зміни і доповнення до

зазначеного проекту та підготувати проект наказу щодо його затвердження в установленому порядку, а також після затвердження Регламенту розробити план його реалізації у Державній службі експортного контролю України, передбачивши приведення у відповідність із Регламентом всіх чинних розпорядчих актів Держекспортконтролю.

Інформація сектору зв'язків з громадськістю, ЗМІ та підприємствами щодо питання вдосконалення організації розгляду у Держекспортконтролі звернень громадян (на підставі доручення Прем'єр-Міністра України від 23.10.2007 № 44734/0/1-07 до Звіту про роботу із звернення громадян у січні-вересні 2007 р.).

За результатами обговорення прийняте рішення організацію розгляду у Держекспортконтролі звернень громадян вважати задовільною та рекомендувати в подальшому здійснювати розгляд звернень громадян з урахуванням доручення Прем'єр-Міністра України від 23.10.2007 № 44734/0/1?07 та на підставі відповідного розділу Регламенту Держекспортконтролю.

Питання стосовно ініціативи керівництва та профспілки Головдержслужби щодо надання добровільної благодійної допомоги постраждалим від вибуху побутового газу у м. Дніпропетровську (лист Головдержслужби від 16.10.2007 № 149/32/22-07).

Прийняте рішення підтримати вищезгадану ініціативу керівництва та профспілки Головдержслужби і рекомендувати членам колегії та керівникам всіх рівнів довести інформацію про неї до співробітників Держекспортконтролю, головному бухгалтеру створити необхідні умови для забезпечення можливості співробітникам Служби в разі їх бажання виключно на добровільних засадах долучитися до ініціативи з надання благодійної допомоги постраждалим від вибуху побутового газу у м. Дніпропетровську.

Інформація відділу фінансово-економічної роботи, бухгалтерського обліку та

звітності про стан виконання фінансових показників підпорядкованих підприємств, повноти сплати податків та погашення податкового боргу, ефективність їх функціонування за підсумками роботи за 9 місяців 2007 року" (питання було рекомендовано до розгляду згідно з п. 9 протоколу наради у Першого Віце-прем'єр-міністра України, Міністра фінансів України Азарова М.Я., 3 серпня 2007 р.). Було вирішено взяти інформацію до відома.

Інформація головного спеціаліста з питань кадрової роботи, державної служби та контрольно-ревізійної роботи про стан виконання у Держекспортконтролі нормативно - правових актів стосовно запровадження системи "Картка" ЄДКС "Кадри" (рекомендовано до розгляду згідно з дорученням Міністра Кабінету Міністрів України від 04.10.2007 № 32135/4/1?07 до листа Голодержслужби від 28.09.2007 № 7600/60?07).

За результатами доповіді було прийнято рішення роботу Держекспортконтролю щодо виконання нормативно-правових актів стосовно запровадження системи "Картка" ЄДКС "Кадри" вважати задовільною. ■

У ЛАТВІЇ ВІДБУВСЯ СЕМІНАР НА ТЕМУ "ЕКСПОРТНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА СТРАТЕГІЧНИМИ ТОВАРАМИ"

31 жовтня - 1 листопада 2007 року у м. Рига (Латвія) за ініціативи міжнародної організації E-ripe за підтримки скандинавських і балтійських країн відбувся семінар на тему "Експортний контроль за стратегічними товарами".

Участь у семінарі на запрошення Департаменту експортного контролю за стратегічними товарами Міністерства закордонних справ Латвії від української сторони взяли: представники Державної служби експортного контролю України та Державної митної служби України.

Під час семінару відбулася низка презентацій шведської, норвезької, білоруської й української систем екс-

портного контролю. Впродовж першого дня особливу увагу було приділено питанням, пов'язаним з Європейським кодексом поведінки постачання озброєнь і ролі міжнародних організацій у міжнародній системі експортного контролю, зокрема, ролі ООН і міжнародних режимів експортного контролю.

Представник Шведського інспекторату стратегічних товарів запропонував презентацію на тему "Експортний контроль, діалог з індустрією". Згідно з інформацією, наданою у презентації, в Швеції існує міжвідомча рада з питань експортного контролю, склад якої є цікавим з тієї точки зору, що включає представників різних політичних сил Швеції.

Презентація на тему "Експортний контроль в Латвії до і після вступу до Європейського Союзу" була присвячена основним крокам, які здійснила Латвія з метою адаптації своєї системи експортного контролю до відповідних стандартів ЄС.

Представником підрозділу роззброєння і нерозповсюдження департаменту безпеки і скандинавських країн Міністерства закордонних справ Норвегії було запропоновано презентацію на тему "Роль режимів експортного контролю".

Представник Латвії виступив з презентацією на тему "Процедури ліцензування, типи ліцензій", після чого відбулася дискусія на тему "Роль ООН й інших міжнародних організацій в експортному контролі (ініціативи, резолюції, санкції)". Під час цієї дискусії було надано стислу характеристику резолюціям Ради Безпеки ООН і їхній ролі у міжнародній системі експортного контролю.

Представниками Латвії була також презентована електронна система ліцензування і відповідна база даних. При цьому було зазначено, що створена в Латвії електронна база даних постійно оновлюється і використовується в роботі органами державної влади за умови, що такі органи отримали відповідний доступ.

Представники України та Республіки Білорусь запропонували презентації, присвячені основним принци-

пам, методам та функціям систем експортного контролю цих держав.

Другий день семінару розпочався з візиту на митний пост морського порту "Рига", на якому учасники семінару були ознайомлені з питаннями митного оформлення і митного контролю за стратегічними товарами. Також в рамках відвідування митного посту учасникам семінару було продемонстровано роботу автомобільного сканера, який застосовується для сканування вантажівок, усуваючи необхідність розвантаження автомобільного транспорту для митного огляду. Роз'яснення щодо системи митного контролю, митного оформлення, а також відповідної підготовки кадрів для цієї діяльності були надані у презентаціях представників митної служби Латвії на теми "Митний контроль за експортом стратегічних товарів і товарів подвійного використання" та "Підготовка службовців митної служби у Ризькому технічному університеті".

Під час круглого столу було зазначено, що подібні семінари є дуже корисними і розширюють знання у сфері міжнародної безпеки, зокрема дають змогу ознайомитися з системами експортного контролю різних країн, дозволяють встановити контакти з представниками іноземних країн, що безумовно сприяє підвищенню позитивного міжнародного іміджу нашої держави, а також отримати інформацію про досвід функціонування національних систем експортного контролю безпосередньо від фахівців, які задіяні у заходах, пов'язаних з експортним контролем різних країн. ■

ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ ЗАСУДЖЕНО В РОСІЇ ЗА СПРОБУ НЕЗАКОННОЇ ТОРГІВЛІ ВЕРТОЛІТНОЮ ТЕХНІКОЮ ВІЙСЬКОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Громадянин України засуджений в Росії до восьми років позбавлення волі за спробу незаконної торгівлі вертолітною технікою військового призначення. Про це

йдеться в повідомленні прес-служби Слідчого комітету при МВС РФ, опубліковане 09.11.2007 року. "У березні 2006 р. при спробі здійснення шахрайства був затриманий громадянин України Олександр Островський. Представляючись співробітником ТОВ "Спартак-Авто" і використовуючи підроблені документи, підтверджуючі право власності ТОВ на військову техніку, О.Островський намагався продати ТОВ "Консалтинг-група "Вест-Лайн" чотири вертольоти Мі 8-МТ за ціною \$300 тис за штуку", - зокрема говориться в повідомленні.

Підкреслюється, що це була не перша спроба українця продати неіснуюче майно ТОВ "Спартак-Авто". Раніше подібна комерційна пропозиція була зроблена СП "VALAN International cargo charter", але вартість вертольотів складала \$150 тис.

Згідно з повідомленням, в ході розслідування Головним слідчим управлінням при ГУВС по м. Москва встановлено, що О.Островській насправді є Станіславом Чехом, що знаходиться у федеральному розшуку за здійснення іншого злочину. У квітні 2004 р. він, діючи від імені фіктивної організації (ТОВ "Оріон Холд"), уклав договір поставки нафтопродуктів із ЗАТ "АЕРО-НЕФТО", а з ТОВ "ТрейдСервіс" - договір на покупку дизельного палива. Одержавши без передоплати 2 тис. тонн дизельного палива на суму більше 19 млн. рублів від ТОВ "ТрейдСервіс", шахрай продав його ЗАТ "АЕРО-НЕФТО" за 17 млн. 347 тисяч рублів. З одержаними грошима С.Чех зник, не розрахувавшись за нафтопродукти з ТОВ "ТрейдСервіс".

Вироком Дорогомиловського районного суду Москви, С.Чех визнаний винним в здійсненні злочинів, передбачених ч.4 ст. 159 (Шахрайство), ч. 3 ст. 327 (Підробка, виготовлення або збут підроблених документів, державних нагород, штампів, друку, бланків) КК РФ. Йому призначено покарання у вигляді позбавлення волі строком на 8 років з відбуванням покарання в колонії загального режиму.

ПРИСІЧЕНА СПРОБА НЕСАНКЦІОНОВАНОГО ВИВОЗУ З ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ 20 ТОН ЦИРКО- НІЮ

На Яготинській митниці (Волинська обл.) була присічена спроба несанкціонованого вивозу крупної партії цирконію. Як пише газета "Сьогодні" 29.11.2007 співробітники Держмитслужби та СБУ викрили протиправну схему вивозу 20 тон цирконію - металу, який використовується при створенні ядерної зброї. Ця партія цирконію вивозилася приватною структурою з Києва до Німеччини під виглядом відходів виробництва для переробки давальницької сировини.

Цирконій - рідкісний метал, вживаний також у виробництві зброї, бронесталей. У вигляді листів його використовують в оборонній, металургійній і інших стратегічно важливих галузях замість платини.

Як прокоментувало кореспонденту Defense Express компетентне джерело, основне виробництво цирконію в Україні розташоване в м. Дніпродзержинськ (Дніпропетровська область). Проте вироблюваний там цирконій офіційно в ядерній промисловості ніколи не застосовувався. На думку джерела, подібна партія могла бути вилучена з Держрезерву.

ФРАНЦІЯ ВИСТУПАЄ ЗА ВІДМІНУ ЕМБАРГО НА ПО- СТАВКИ ОЗБРОЄНЬ В КНР

Під час візиту до Китаю, в ході зустрічей з китайським керівництвом, президент Франції Ніколя Саркозі висловився за відміну європейського ембарго на поставки зброї в КНР. Про це 5 грудня повідомив представник МЗС КНР Лю Цзяньчао. За словами дипломата, під час переговорів, Н.Саркозі визнав, що збереження ембарго, введеного після розгону студентських де-

монстрацій на площі Тяньаньмень в 1989 р., є безпідставним.

Коментуючи заяву президента Франції, міністр оборони Японії Сигеру Ісиба заявив, що відміна Євросоюзом ембарго на поставки озброєнь до Китаю привела б до порушення військового балансу в Азії.

За словами японського міністра, ні США, ні Японія не бажають швидкого руйнування військового балансу в азіатському регіоні. "Ми маємо намір і надалі підкреслювати, що при ухваленні рішення про експорт озброєнь необхідно враховувати військовий баланс", що склався, - відзначив Ісиба.

Як повідомляв Defense Express з посиленням на експертів Центру досліджень армії, конверсії і роззброєння (ЦДАКР), можлива відміна заборони Європейського Союзу на поставки озброєнь до Китаю могла б мати як позитивні, так і негативні наслідки для України. З одного боку, поліпшення відносин між ЄС і Китаєм, у тому числі і у військово-технічній сфері відкривало б нові перспективи для України на оборонних ринках Європейського Союзу і КНР. В той же час, передача передових європейських технологій Китаю неминуче привела б до того, що ОПК КНР через 5-7 років зробить величезний ривок у сфері розвитку озброєнь. Це могло б стати ударом по українській оборонній продукції, оскільки КНР витрачає на розвиток озброєнь і військової техніки на порядок більше засобів, ніж Україна, а також зробить українські технології неконкурентоздатними на місцевому ринку. Франція неодноразово раніше виступала за зняття даних обмежень. Так, президент Франції Жак Ширак, перебуваючи в Пекіні в 2006 р., призвав Євросоюз відмінити заборону на поставки озброєнь і військових технологій в КНР. Крім того, у вересні 2006 р. Італія в особі прем'єр-міністра Романо Проді також висловилася за "швидке" зняття ембарго ЄС на поставку зброї в КНР. ■

Уніфікований контрольний список: панацея чи крок назад?

18 вересня 2007 року у м. Одесі відбувся міжнародний семінар "Вибір принципу уніфікованого контрольного списку ЄС - поточний стан та перспективи в Україні". Семінар відбувся в рамках Пілотного проекту ЄС 2005 року "Розширення співробітництва ЄС з третіми країнами щодо експортного контролю за товарами подвійного використання".

Основною метою зазначеного заходу було обговорення питання шляхів переходу до уніфікованого контрольного списку Європейського Союзу.

Виходячи з цілей семінару, до участі були запрошені представники державних органів та недержавних організацій Німеччини, Австрії, Польщі, Словачів, Швеції та Великобританії; центральних органів виконавчої влади України: Секретаріату Президента України, Ради національної безпеки і оборони України, Державної митної служби України, міністерства закордонних справ України, Служби безпеки України, а також представники провідних підприємств, наукових установ та засобів масової інформації України.

Семінар розпочав директор Науково-технічного центру експорту та імпорту спеціальних технологій, техніки та матеріалів Сівер О.І. надав інформацію стосовно діяльності НТЦ, Пілотного проекту ЄС 2005 року, в рамках якого проводиться семінар, а також презентував підсумки чергового візиту української делегації до BAFA у серпні 2007 року.

У привітальному слові Заступник Голови Держекспортконтролю Прусов С.В. зазначив, що курс на європейську інтеграцію є природним наслідком здобуття Україною державної незалежності. У 1998 році після ратифікації набула чинності Угода про партнерство та

співробітництво між Україною та Європейським союзом. Відповідними Указами Президента України затверджено Стратегію і Програму інтеграції України в ЄС. На сьогодні можна сказати, що курс України на інтеграцію має законодавче та інше нормативно-правове підкріплення.

Нормативно-правова база у галузі експортного контролю, який є складовою державної політики, пройшла досить довготривалий випробувальний шлях. На сьогодні Україна має достатній рівень законодавчого забезпечення у галузі експортного контролю.

Пан Прусов підкреслив, що Україна є єдиною державою на теренах колишнього СРСР, яка є повноправним членом усіх без виключення міжнародних режимів експортного контролю, членство в яких передбачає виконання державних зобов'язань щодо забезпечення нерозповсюдження звичайних озброєнь, зброї масового знищення та засобів її доставки, хімічної та біологічної зброї, ядерних матеріалів тощо. Більшість держав, що є членами режимів одночасно є і членами Європейського Союзу, законодавство яких базується на відповідних принципах та стандартах ЄС. Інші держави, серед яких і Україна, що мають на меті євроінтеграцію, здійснюють послідовні кроки на шляху приведення національної нормативно-правової бази у відпо-

відність до вимог законодавства Європейського Союзу, вивчаючи досвід провідних держав-членів ЄС.

Це і складає базу для співробітництва Європейського Союзу і Держекспортконтролю України у сфері експортного контролю за продукцією подвійного використання в рамках Пілотного проекту Європейського Союзу.

Нормативно-правова база у галузі експортного контролю, який є складовою державної політики, пройшла досить довготривалий випробувальний шлях. На сьогодні Україна має достатній рівень законодавчого забезпечення у галузі експортного контролю.

Розділ семінару, присвячений огляду діяльності за проектом розпочав представник Федерального офісу економіки та експортного контролю Німеччини (BAFA) Вернер Кнапп.

П. Кнапп підсумував результати візитів українських делегацій до Федерального офісу економіки та експортного контролю Німеччини, що відбулися протягом 2006 року, під час яких був здійснений активний обмін досвідом щодо ефективності функціонування систем експортного контролю обох країн, про юридичні та технічні аспекти процесу ліцензування, а також відпрацьовані можливі підходи до шляхів переходу на уніфікований список товарів подвійного використання ЄС.

Говорячи про перспективи руху України у напрямку прийняття принципів системи експортного контролю ЄС, начальник відділу Держекспортконтролю Відзигівська Т.В. підкреслила, що

на євроінтеграційному шляху України вбачаються два основних завдання: адаптація законодавчої бази та адаптація списків товарів, що підлягають експортному контролю. Основними шляхами вирішення цих завдань є проведення порівняльного аналізу нормативних баз з чітким визначенням переваг і недоліків; чітке визначення пріоритетних кроків; створення робочого плану та його реалізація.

Основними інструментаріями на цьому шляху є чітке методологічне та технічне забезпечення; організація науково-дослідного супроводження процесів адаптації та імплементації, підготовка персоналу, впровадження системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів у галузі експортного контролю.

Аудиторією, на яку спрямовуються зазначені кроки є представники органів виконавчої влади, суб'єктів підприємницької діяльності та широкого кола громадськості.

У розділі семінару, присвяченому результатам виконання компіляції списку з викладенням подібностей та розбіжностей списку товарів подвійного використання ЄС та українських списків таких товарів виступили представники провідних наукових установ та підприємств України – керівники робочих груп, що відпрацьовували першу версію уніфікованого контрольного списку, надавши результати проведеного аналізу.

Точку зору Держекспортконтролю щодо подібності та розбіжностей списків товарів подвійного використання та уніфікованого списку ЄС таких товарів виклала у своєму черговому виступі начальник відділу Держекспортконтролю Відзигівська Т.В.

За обсягом позицій національні списки є ідентичними списку ЄС, у зв'язку з тим, що Україна на рівні з країнами-членами ЄС є учасницею усіх міжнародних режимів експортного

контролю. Усі п'ять списків товарів подвійного використання України відповідають контрольним спискам зазначених режимів контролю.

На сьогодні визначені основні кроки переходу до єдиного списку товарів подвійного використання:

створення перехідного варіанту єдиного списку (де будуть зазначені посилання на існуючі списки);

навчання широкого кола суб'єктів підприємницької діяльності та представників органів виконавчої влади;

внесення змін до національної нормативно-правової бази, що регулює питання, пов'язані з контролем за товарами подвійного використання.

Розділ семінару „Законодавство з експортного контролю щодо контрольних списків товарів подвійного використання” розпочав керівник відділу експортного контролю BAFA (Німеччина) Реймар Ангерсбах, який представив положення ЄС щодо експортного контролю товарів подвійного використання у порівнянні з національними положеннями щодо експортного контролю товарів подвійного використання.

Система експортного контролю Німеччини базується на національному законодавстві та європейських положеннях. В обох випадках, відправною точкою є принцип свободи міжнародної торгівлі.

Весь експорт є вільним за умови відсутності заборон та обмежень.

Певний експорт та певна діяльність, пов'язана з міжнародною торгівлею, є забороненою (діяльність, пов'язана зі зброєю масового знищення; ембарго, включаючи заборону та обмеження щодо міжнародної торгівлі)

Вимоги щодо ліцензування випливають з Положення ЄС щодо товарів подвійного використання. Основні принципи Регламенту ЄС щодо цих товарів:

- Відповідальність ЄС за законодавство стосовно експорту товарів подвійного використання (Стаття 133

Договору про Європейське Співтовариство);

- Регламент ЄС No. 1334/2000 на основі Статті 249 Договору про Європейське Співтовариство є повністю обов'язковим та безпосередньо застосовуваним у всіх країнах-членах ЄС;
- Регламент містить можливі виключення для додаткових національних положень.

Було звернуто увагу слухачів на зміст статті 2 Регламенту ЄС, що містить основні визначення, серед яких:

- Товари подвійного використання: товари, включаючи програмне забезпечення та технології, які можуть бути використані у цивільних та військових цілях
- Експорт: експорт чи реекспорт товарів за межі митної території ЄС або передача програмного забезпечення чи технологій через електронні засоби, факс або телефони (невідчутні передачі технологій)
- Експортер: особа чи компанія, зареєстрована у ЄС, яка діє за контрактом із замовником у третій країні або має повноваження на вивезення товару поза межі митної території ЄС.

Система експортного контролю Німеччини містить відповідні Регламенту ЄС визначення, побудову системи експортного контролю (товари у списках, процедури процесу ліцензування) та однаковий список країн, щодо яких застосовуються спрощені процедури (Додаток II Частина 3 Регламенту 1334/2000).

Зі структурою списків контрольованих товарів слухачів ознайомив представник BAFA Манфред Репп.

Контрольний список товарів Німеччини складається з:

- **розділу А: Зброя, боєприпаси та військове обладнання.**

Одна частина товарів із Розділу А – а саме військова зброя – підлягає

додатковим обмеженням та ліцензійним вимогам щодо виробництва, перевезення та продажу;

- **розділу С: Список товарів подвійного використання (згідно з режимами);**
Розділ С: Національні додаткові пункти у списку товарів подвійного використання (900).

Згідно із Списком контролюються товари, технології, програмне забезпечення та, як правило, спеціально розроблені компоненти контрольованих товарів.

Контрольний список містить 10 категорій товарів (0 – 10), 5 підкатегорій (літери А – Е), окремі включення у список контрольованих товарів (цифри 001...)

Під час семінару активно обговорювалося питання кореляції митних тарифних кодів з контрольними списками товарів. Підхід Німеччини до вирішення цього питання представила співробітниця BAFA Марія Гелена Штрукмайер.

Серед іншого вона відзначила, що Митна система класифікації товарів в ЄС заснована на стандартах Всесвітньої митної організації (ВМО). ВМО створила Гармонізовану Систему (HS).

Товари класифікуються за шестизначною системою нумерації.

98% країн світу використовують коди для тарифів, статистики, податків, контролю над товарами

Окремі країни розширили номенклатуру до 8 цифр - для експорту.

Органи експортного контролю Німеччини запровадили номенклатуру для товарів, що підлягають контролю, під назвою Контрольний список експорту Німеччини.

ЄС гармонізувало систему нумерації для товарів, що підлягають експортному контролю в країна-членах.

Митні органи Німеччини використовують 8-значний код TARIC у випадках експорту товарів. Експортери мають класифікувати всі товари для експорту за кодами TARIC.

З метою експортного контролю товари на експорт класифікуються за номером згідно зі Списком товарів подвійного використання ЄС.

Ці дві класифікаційні номенклатури повністю відрізняються.

Німеччина розробила кореляційний список «Das Umschlüsselungsverzeichnis», щоб поєднати обидва списки. Кореляційний список містить три розділи (колонки): «номер тарифного коду», «опис товарів» та «позиція за Списком товарів подвійного використання ЄС».

Саме цей список певною мірою полегшив роботу митних органів Німеччини.

Досвід Австрії з цього питання представив Вернер Хайдер (Австрія).

Класифікація за кодами TARIC, якими користуються країни-члени ЄС має свої переваги, а саме: не потрібні фундаментальні технічні знання. Крім того коди TARIC спрацьовують як «червоні прапорці» ризику.

Недоліком є те, що ці коди не застосовуються у відношенні до невідчутних передач технологій або програмного забезпечення (для цих випадків просто немає кодів TARIC).

Цікавим досвідом з питання використання митних тарифних кодів поділився представник Шведського ядерного інспекторату Інгер Асеборн (Швеція).

На цей час в ЄС використовуються наведені нижче номери тарифних кодів

- Номер HS (Гармонізована система) - 4 цифри (WCO – Всесвітня митна організація)
- Номер HS (Гармонізована система) з субномером - 6 цифр
- Номер тарифного коду KN – ЄС - 8 цифр (експорт)
- Номер тарифного коду KN – ЄС – 10 цифр (імпорт).

У Швеції також відпрацьований Кореляційний список для контрольованого списку товарів подвійного використання та тарифних кодів – «Список відповідності номерів KN Списку ТПВ ЄС.».

Кожен номер KN пов'язаний щонайменше з одним номером в контрольному списку. Різні номери KN можуть відповідати однаковому номеру у контрольному списку.

Цікавим є представлення на сайті митниці Швеції сервісних програм для компаній-експортерів, які містять:

- класифікаційну програму для знаходження вірного номеру KN;
- інформацію щодо відповідних кодів контрольного списку;
- інформацію про те, де знайти код контрольного списку;
- інформацію про те, коли може вимагатись дозвіл на експорт.

Пан Яцек Слівовскі, Директор Департаменту експортного контролю Міністерства економіки Польщі у своїй доповіді представив переваги гармонізованої системи експортного контролю та принципи побудови систем внутрішньофірмового експортного контролю на підприємствах Польщі.

Основними цілями економічного зростання Польщі, пов'язаними зі вступом до ЄС, стали заохочення розвитку підприємництва та зменшення безробіття, сприяння конкурентоспроможності продукції, обмеження боргу та збільшення доступу до кредитів, зменшення бюрократизму, викорінення корупції та посилення безпеки комерційної торгівлі.

Задачами прийнятої у зв'язку з цим стратегії стали модернізація, удосконалення економічної конкуренції, зміни в сфері корпоративної власності та приватизації у державному секторі, зміни у фінансуванні передових технологій, реструктуризація системи створення, фінансування та впровадження нововведень, реструктуризація гірничої промисловості, електроенергетики, нафтогазової галузі, сталеливарної промисловості, оборонної промисловості.

Дії та ініціативи були пов'язані із розвитком малих та середніх підприємств, підтримкою регіонального роз-

витку та заохоченням іноземних інвесторів.

Відповідно були сформовані пріоритети зовнішньоекономічної сфери, серед яких: міжнародний мир та безпека, усвідомлення небезпек, пов'язаних з зовнішньою торгівлею та власною комерційною діяльністю підприємств.

Основним принципом побудови діяльності в цих напрямках став принцип партнерства уряду та бізнесу. Ключовий елемент такого партнерства є системи внутрішньофірмового експортного контролю, як головного інструменту самооцінки компаній та оцінки ризиків.

Важливим питанням є правильне сприйняття промисловістю необхідності впровадження експортного контролю. На цей час представники підприємств розуміють, що експортний контроль сприяє вільній торгівлі; допомагає розвитку торгівлі товарами та послугами, створює умови для сталого економічного розвитку.

Система внутрішньофірмового експортного контролю в компанії:

- регулює принципи міжнародної торгівлі стратегічно чутливими товарами;
- визначає методи документування експорту, імпорту та транзиту;
- робить можливим контроль навіть за найменшими підрозділами в компанії;
- робить зрозумілим процес прийняття рішення в компанії;
- дозволяє виключити помилки працівників;
- створює довіру до компанії.

Крім того, така система робить можливим побудову співробітництва між бізнесом та відповідним державним відом-

ством (органом експортного контролю), дозволяє компанії отримувати та збирати інформацію про партнерів та товари, відповідним чином оформлювати документацію та подавати її для перевірки.

Польський стандарт PN-N-19001 "Система внутрішньофірмового експортного контролю" визначає вимоги до створення таких систем в компаніях. Він базується на структурі стандарту ISO 9001:2001, включає усі вимоги цього стандарту, містить додаткові вимоги, притаманні особливостям програми внутрішньофірмового експортного контролю.

Важливим питанням є правильне сприйняття промисловістю необхідності впровадження експортного контролю. На цей час представники підприємств розуміють, що експортний контроль сприяє вільній торгівлі; допомагає розвиткові торгівлі товарами та послугами, створює умови для сталого економічного розвитку.

Наприкінці доповіді пан Слівовські зазначив, що підвищення продуктивності та створення нових ринків продажу польськими виробниками та експортерами повинні бути зв'язаними з підвищенням їхніх знань в сфері міжнародної безпеки, а плани компаній щодо продаж та прагнення отримувати максимальні прибутки не можуть ігнорувати цього аспекту.

Пані Яна Длхополчекова (Словаччина) у своїй промові висловила рекомендації для майбутніх членів ЄС, серед яких відзначила необхідність користуватися Єдиним списком товарів та технологій подвійного використання вже перед приєднанням до ЄС для необхідного наближення національного законодавства до законодавства ЄС, для розгляду всіх справ з однаковою важливістю; для ознайомлення державних органів та промисловості з Європейським списком товарів та технологій подвійного використання та з метою виконання зобов'язань, пов'язаних з участю у міжнародних режимах експортного контролю.

Представник Апарату Ради національної безпеки і оборони України Данилюк Л. М. представила позицію українських органів виконавчої влади щодо переходу до принципу єдиного списку товарів подвійного використання.

На цей час відзначається певний рух до узгодження та уніфікації правил та процедур, а також контрольованих списків товарів. Це вимагає активних спільних дій та додержання принципу прозорості у цій чутливій сфері. Позиція українських урядовців впливає з національного законодавства, і в першу чергу із Конституції України, яка передбачає верховенство права.

Позиція щодо цього списку пов'язана з євроінтеграційними процесами, які сьогодні відбуваються. Законом України «Про основи національної безпеки» євроінтеграція визначена серед іншого як один з основних напрямів зовнішньої політики України.

На сьогодні Україна займає активну позицію, метою якої є і наближення до європейських стандартів в частині експортного контролю.

Підводячи підсумки семінару під час круглого столу, було відзначено, що за останній час здійснено значне вдосконалення як нормативно-правової бази у галузі експортного контролю, так і самої системи експортного контролю України, що сприяє підтриманню іміджу України як держави, що надає великого значення питанням нарощування зусиль в галузі нерозповсюдження зброї масового знищення, що набуває особливого значення на шляху євроінтеграції. Україна вже набула достатнього досвіду з багатьох питань цієї галузі і на сьогодні, як було відзначено представниками міжнародних організацій, вже має змогу активно його розповсюджувати на міжнародній арені. ■

Людмила Чечуюк,
завідуюча сектором
Держекспортконтролю України

Чи є різниця в списках товарів подвійного використання ЄС та України,

які використовуються для створення звичайних видів озброєння та військової техніки?

Порядок міжнародних передач (тобто експорту та імпорту) товарів подвійного використання в Україні визначається Постановою Кабінету Міністрів України № 86 "Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання".

В додатку 1 цієї Постанови наведений «Список товарів подвійного використання, що можуть бути використані у створенні звичайних видів озброєнь, військової чи спеціальної техніки». Інші додатки вста-

новлюють списки товарів, які можуть бути використанні при створенні ракетної зброї, ядерної зброї, хімічної зброї, бактеріологічної (біологічної) та токсичної зброї.

Переді мною стояло завдання проаналізувати Додаток 1 до Списку товарів товарів подвійного використання та оцінити об'єм можливих змін в ньому при імplementації в Україні Європейського списку.

Обидва списки (без ракетної, ядерної, хімічної, бактеріологічної (біологічної) та токсичної зброї, складаються із дев'яти розділів:

Додаток 1	Список ТПВ ЄС
Розділ 1. Перспективні матеріали	Матеріали, хімікати, «мікроорганізми», і «токсини»
Розділ 2. Оброблення матеріалів	Оброблення матеріалів
Розділ 3. Електроніка	Електроніка
Розділ 3. Комп'ютери	Комп'ютери
Розділ 5. Зв'язок 5.1. Зв'язок 5.2. Захист інформації 5.3. Спеціальні технічні засоби	Розділ 5. "Зв'язок та захист інформації" 5.1. Зв'язок 5.2. Захист інформації
Розділ 6. Оптика і "Лазери"	РОЗДІЛ 6. Оптика і лазери
Розділ 7. Навігаційні системи та авіаційна радіоелектроніка	РОЗДІЛ 7. Навігаційні системи та авіаційна радіоелектроніка
Розділ 8. Морські транспортні засоби	РОЗДІЛ 8. Морські транспортні засоби
Розділ 9. Рушійні системи, космічні транспортні засоби та супутнє обладнання	РОЗДІЛ 9. Рушійні системи, космічні апарати та обладнання до них

Отже ми бачимо, що за змістом тематика розділів, з врахуванням вказаного вище особливості Додатку 1 українського списку щодо

інших видів озброєнь, обох списків співпадає. Різницю знаходимо, коли починаємо детально розглядати кожен із розділів.

Розділ 1. Перспективні матеріали. Усе співпадає, за виключенням того, що в українському списку додатково введені пристрої і матеріали, які можуть бути використані у терористичних цілях. Нижче наводимо основний перелік таких товарів:

Позиція	Український варіант
1.A.6.	Переносні лазерні системи для вимірювання малих переміщень та вібрації твердих поверхонь а) електричні та неелектричні засоби ініціювання промислових вибухових речовин, промислові підривні заряди та пристрої (у тому числі перфоратори, спеціально призначені для каротажу нафтових та інших свердловин), детонуючі та вогнепровідні шнури і комплектуючі вироби до них б) піротехнічні вироби побутового та спеціального призначення у зборі (за винятком дитячих хлопаков та бенгальського вогню)
1.B.4	Обладнання, спеціально призначене для з виробництва товарів, що підлягають контролю за позицією 1.A.6, а також промислових, вибухових речовин та їх компонентів, зазначених у позиції 1.C.13.a Примітка. Під компонентами промислової вибухової речовини розуміють ті хімічні сполуки, їх суміші, які входять до складу рецептури промислової вибухової речовини, а також хімічні сполуки, їх суміші, з яких утворюється промислова вибухова речовина на останньому етапі виготовлення (синтезу), в тому числі безпосередньо перед її використанням.
1.C.13.**	Матеріали, які за своїми властивостями можуть бути використані у терористичних цілях: *** Товар, за міжнародними передачами якого здійснюється національний контроль" а) промислові вибухові речовини та їх компоненти, у тому числі: б) токсичні хімічні речовини та сполуки:
1.D.3	Примітка. Імпорт та тимчасове ввезення товарів, які визначені в позиції 1.C.13.c, здійснюються за дозволами Держекспортконтролю, які надаються за наявності позитивних висновків Держатомрегулювання щодо дотримання імпортером вимог, передбачених для ввезення заявлених товарів на територію України. Вимоги визначаються Держатомрегулювання в установленому порядку.
1.D.3	Програмне забезпечення, спеціально призначене для розроблення, виробництва або використання промислових вибухових речовин та їх компонентів, зазначених у позиції 1.C.13.a

Розділ 5. Зв'язок. Додатково введено підрозділ 5.3. "Спеціальні технічні засоби", необхідні для наших національних потреб для організації системи зв'язку та захисту державної та приватної інформації. Ось скорочений скорочений зміст підрозділу 5.3.

5.A.3.b.	Переносні лазерні системи для вимірювання малих переміщень та вібрації твердих поверхонь
5.A.3.c.	Мікрофони направленої дії, у тому числі ті, що замасковані під різні предмети
5.A.3.d.	Малогабаритні технічні засоби або пристрої - радіомікрофони, замасковані під різні предмети - засоби зняття інформації з мереж та систем телекомунікацій, - вібродатчики з пристроями підсилення та передачі інформації по радіоканалу
5.A.3.e.	Спеціальні засоби відмикання замикаючих пристроїв для негласного проникнення у приміщення, сховища, транспортні засоби тощо:
5.A.3.f.	Переносні рентгенівські системи
5.A.3.g.	Оповіщувачі охоронної сигналізації, оснащені вбудованою телекамерою та/або мікрофоном
5.B.3.a.	Обладнання, що підлягає контролю згідно з підрозділом 5.3.
5.B.3.b.	Вимірювальне обладнання, що підлягає контролю згідно з підрозділом 5.3.
5.D.3.	"Програмне забезпечення", що підлягає контролю згідно з підрозділом 5.3.
5.E.3.a.	"Технологія", що підлягає контролю згідно з підрозділом 5.3.

ВИСНОВОК:

Введення в Україні Вассенаарської частини Європейського списку товарів подвійного використання, які можуть бути використані при створенні звичайних озброєнь, не викличе ніяких труднощів для українських експортерів крім того, що

потрібен буде деякий час на його вивчення та пристосування в щоденній роботі.

Ось основні тотожності та розбіжності між Додатком 1 українського списку та Вассенаарською частиною списку ЄС.

Подібності та розбіжності між списками товарів подвійного призначення, що використовуються ЄС та України в групі «Хімікати та біологічні агенти»

Аналізу подібностей та розбіжностей списків товарів подвійного призначення ЄС та України, що підлягають експортному контролю, була присвячена робоча зустріч, що відбулась у Франкфурті 13-17 серпня 2007 р. Ця зустріч була важливим і необхідним кроком, адже ефективність експортного контролю визначається перш за все уніфікованим підходом до його здійснення.

Дана доповідь торкається частини цього переліку, а саме групи «Хімікати та біологічні агенти».

Основні подібності між списками товарів подвійного призначення, що використовуються Європейським союзом, та національними українськими списками товарів подвійного призначення

Перш за все списки сформовані на основі спільних підходів до формування таких списків та ретельним виконання відповідних режимів контролю.

Ці підходи можуть бути сформульовані наступним чином:

- міри по обмеженню експорту повинні бути ефективними по відношенню унеможливлення виробництва хімічної та біологічної зброї;
- заходи повинні забезпечувати виконання режимів контролю, передбачених Конвенцією про

заборону хімічної зброї 1993 року та її додатками, Конвенцією про біологічну та токсинну зброю 1972 року та контрольними списками Австралійської групи 1985 року, які щорічно оновлюються;

- процедури контролю повинні мати практичний характер, знаходитись у розумних межах і бути простими для реалізації;
- процедури контролю не повинні ускладнювати нормальний процес торгівлі матеріалами і обладнанням, які використовуються в дозволених законом цілях;
- норми і правила ліцензування експортної діяльності регулярно повинні обговорюватись, а при необхідності доповнюватись та змінюватись з метою недопущення попадання матеріалів для хімічної та біологічної зброї до рук потенційних її розповсюджувачів.

Проведений детальний аналіз цих списків українськими та німецькими фахівцями в ході засідань робочої групи у Франкфурті 13-17 серпня 2007 року підтвердив відсутність розбіжностей в них по суті.

Відповідно до Додатку по хімікатах Конвенції про заборону хімічної зброї 1993 року вони включають токсичні

хімікати та їх прекурсори, які є чи можуть бути компонентами хімічної зброї, можуть застосовуватись самостійно для здійснення терористичних актів, можуть застосовуватись для виробництва хімічної зброї.

Це хімікати, які включені до першого, другого та третього списку Додатку по хімікатах КХЗ.

А також 25 хімікатів, які не ввійшли до Додатку по хімікатах КХЗ, але є в контрольних списках Австралійської групи. Як відомо, список Австралійської групи на даний час містить 63 позиції.

Іншою методологічною відмінністю є те, що єдиний список Європейського союзу створений для роботи виключно фахівців експортного контролю і тільки теоретично може застосовуватись виробниками чи при вирішенні спірних питань по заборонам в суді. Українські списки створені як для фахівців служби експортного контролю на національному рівні, так і для служб експортного контролю виробників, які керуються ними на етапі розробки відповідних проектів.

І тут необхідно відзначити високу ефективність, гнучкість і оперативність у вирішенні питань експортного контролю за нерозповсюдженням ХБЗ Австралійської групи, яка була створена як неформальне об'єднання країн, стурбованих розповсюдженням хімічної та біологічної зброї, і яка працює в рамках політичних зобов'язань на демократичних і неформальних процедурах взаємодії.

Щодо біологічних агентів необхідно зауважити, що стаття III КБТЗ зобов'язує держави-учасники не допускати передачу матеріалів, які можуть сприяти виробництву, або отримання біологічної зброї будь-якими іншими способом.

Разом з тим, не існує відповідних механізмів контролю, які мали б юри-

дично зобов'язуючі дії і які би встановлювали заходи по перевірці і підсиленню інших аспектів нерозповсюдження.

Відомо, що в 2000 році на V Оглядовій конференції учасників Конвенції по забороні біологічної та токсинної зброї, на якій були представлені результати роботи Спеціальної групи сторін-учасниць щодо цього питання, рішення не було прийняте.

Тому виключно діяльність Австралійської групи на даному етапі реалізує цілі і задачі, викладені в КБТЗ, шляхом забезпечення ефективності національних систем експортного контролю.

Таким чином, щодо біологічних агентів європейський та українські списки відповідають основному та попереджувальному спискам Австралійської групи для експортного контролю.

Аналогічна ситуація щодо окремого списку Австралійської групи збудників захворювань тварин та списку збудників захворювань рослин.

Не буду зупинятись на конкретних позиціях списків по біологічним агентам. Вони охоплюють всю сукупність біологічних агентів, які можуть використовуватись для створення біологічної зброї. В переліку є віруси, рикетсії, бактерії, токсини, гриби, генетично модифіковані організми та генетичні елементи, в т.ч. хромосоми, транспозони, геноми, плазміди як генетично модифіковані, так і не модифіковані.

Підсумовуючи цю частину доповіді щодо подібностей списків Європейського союзу та українських списків необхідно зазначити, що проведений переклад європейського списку та порівняльний аналіз з українськими списками не виявив відсутності тих чи інших хімічних сполук та біологічних агентів, які б входили до переліків Австралійської групи чи КХЗ, але не входили до українських списків. Українська редакція європейського списку є повною його відповідністю.

Основні розбіжності між списками товарів подвійного призначення, що використовуються Європейським союзом, та національними українськими списками товарів подвійного призначення.

Певні розбіжності викликані уніфікованим підходом до формування єдиного списку Європейського союзу та повною відповідністю кожного окремого українського списку відповідному списку Австралійської групи чи КХЗ.

Іншою методологічною відмінністю є те, що єдиний список Європейського союзу створений для роботи виключно фахівців експортного контролю і тільки теоретично може застосовуватись виробниками чи при вирішенні спірних питань по заборонам в суді.

Єдиний список Європейського союзу має своєрідне неформалізоване доповнення у вигляді знань та досвіду експерта, які враховуються на рівних при прийнятті рішень з експортного контролю.

Українські списки створені як для фахівців служби експортного контролю на національному рівні, так і для служб експортного контролю виробників, які керуються ними на етапі розробки відповідних проектів.

Українські списки створювались як формалізований інструмент для арбітражного прийняття рішень і тому максимально формалізовані.

Щодо непринципових окремих розбіжностей між списками товарів подвійного призначення, що використовуються Європейським союзом, та національними українськими списками товарів подвійного призначення необхідно зазначити, що вони є, але ці розбіжності не впливають на ефективність експортного контролю.

Наведу кілька прикладів з хімікатів. Пункт 4 порівняльної таблиці CAS № 676-99-3.

Так, в списку Європейського союзу цей хімікат має назву Methyl phosphonyl

difluoride, в списку Австралійської групи Methylphosphonyl difluoride, в російськомовній редакції списку Австралійської групи метилфосфонил-дифторид, відповідно до української редакції списку Європейського союзу цей хімікат має назву метилдифторфосфонат, в національному списку відповідно до додатку хімікатів КХЗ Алкіл (Me, Et, n-Pr чи i-Pr)-дифторфосфонати, наприклад DF:метилдифторфосфонат, в українському національному списку Австралійської групи - метилдифторфосфонат. У списках хімікатів маємо дев'ять подібних розбіжностей.

Проведений переклад європейського списку та порівняльний аналіз з українськими списками не виявив відсутності тих чи інших хімічних сполук та біологічних агентів, які б входили до переліків Австралійської групи чи КХЗ, але не входили до українських списків. Українська редакція європейського списку є повною його відповідністю.

Аналогічна ситуація в списку товарів військового призначення «Токсичні хімікати».

Як видно з наведеного прикладу, суть питання є незмінною, але форма представлення потребує прийняття певних узгоджених рішень.

Інший тип розбіжностей - це чотири зауваження, які мають місце в списку Європейського союзу та в українській редакції списку Європейського союзу і відсутні в українських національних списках відповідно до додатку хімікатів КХЗ та списку Австралійської групи.

Щодо біологічних агентів ситуація подібна.

В списку Європейського союзу та в українській редакції списку Європейського союзу позиція 1.1a «віруси»

подана з роз'ясненням, в українському національному списку Австралійської групи у позиція 1.1a відповідності до оригіналу одним словом – «віруси». Аналогічна ситуація з рикетсіями, бактеріями, грибами. Примітка щодо цього питання в українському національному списку Австралійської групи має місце в кінці тексту один раз.

Очевидно, що такі розбіжності не впливають на ефективність заходів експортного контролю по нерозповсюдженню, але потребують уніфікації.

Інша група розбіжностей відноситься до підпунктів пункту 2 списку Європейського союзу та в українській

Щодо непринципових окремих розбіжностей між списками товарів подвійного призначення, що використовуються Європейським союзом, та національними українськими списками товарів подвійного призначення необхідно зазначити, що вони є, але ці розбіжності не впливають на ефективність експортного контролю.

редакції списку Європейського союзу «Збудники грипу птахів», такі як: а. Некласифіковані або b. Визначені Директивою ЄС 92/40/ЄС (О. J. L. 16 23. 1. 92 р. 19):

1. Вірус типу А з ВВПІ (внутрішньовенний патогенний індекс) для шести-тижневих курчат, більший ніж 1.2; або

2. Вірус типу А, підтип Н5 або Н7, в якому у нуклеотидній послідовності основні амінокислоти знаходяться у стані з розщепленим гемаглютином.

В українському національному списку Австралійської групи він визначений як збудник грипу птахів, тип А (класична чума). Очевидно що формулювання цього пункту потребує уточнен-

ня, в тому числі і в рамках Австралійської групи.

Ще одна група розбіжностей - це застосування в українському національному списку Австралійської групи та в українській редакції списку Європейського союзу форми опису збудника: назва хвороби, що викликається збудником та в окремих випадках назва збудника латиницею або (і) кирилицею. На думку експертів, більш раціональним є змішаний підхід: назва збудника – латиницею, а назва захворювання, яку викликає цей збудник, - кирилицею.

Таким чином, розбіжності між списками товарів подвійного призначення, що використовуються Європейським союзом, та національними українськими списками товарів подвійного призначення в частині хімікатів та біологічних агентів відсутні по суті, але потребують уніфікації по формі представлення. Українська редакція списку Європейського союзу товарів подвійного призначення в частині біологічних агентів потребує редакційного уточнення.

ВИСНОВОК

Проведений аналіз основних подібностей та розбіжностей між списками товарів подвійного призначення, що використовуються Європейським союзом, та національними українськими списками товарів подвійного призначення, а також українською редакцією списку товарів подвійного призначення, що використовуються Європейським союзом, дозволяє зробити загальний висновок про високу ефективність експортного контролю при використанні існуючих українських списків експортного контролю та необхідності проведення певної подальшої роботи по удосконаленню української редакції списку товарів подвійного призначення, що використовуються Європейським союзом. ■

Худецький І.Ю.,

Доктор медичних наук, професор

Триває громадське обговорення

Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства

Сприяння розвитку громадянського суспільства є однією з найважливіших умов становлення України як демократичної, правової і соціальної держави. Це насамперед передбачає налагодження ефективної взаємодії органів виконавчої влади з інститутами громадянського суспільства, що повинна базуватися на партнерстві, взаємо зацікавленості у досягненні цілей, пов'язаних з процесом демократизації усіх сфер державного управління і суспільного життя, соціально-економічним і духовним прогресом, всебічним забезпеченням захисту прав і свобод людини та громадянина.

Саме з цією метою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 року №1035-р була схвалена Концепція сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства.

Ця Концепція визначає основні засади діяльності органів виконавчої влади, спрямованої на створення сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства та зміцнення демократії в Україні.

Основними завданнями Концепції є сприяння:

- удосконаленню нормативно-правової бази з питань розвитку громадянського суспільства, діяльності інститутів громадянського суспільства, доступу громадян до інформації;
- розробленню та впровадженню ефективного механізму налагодження комунікацій між органами виконавчої влади та зазначеними інститутами;
- створенню належних умов для розвитку інститутів;

- розвитку волонтерського руху, благодійництва і меценатства;
- формуванню громадянської культури суспільства - виявлення активної громадянської позиції, зокрема щодо участі у процесах формування та реалізації державної політики, усвідомлення громадськістю принципів співробітництва між органами виконавчої влади та інститутами.

Реалізація зазначеної Концепції дасть змогу забезпечити подальший розвиток громадянського суспільства та зміцнення його інститутів; налагодити комунікації між органами виконавчої влади та зазначеними інститутами та підвищити рівень громадянської культури суспільства, активізувати участь громадян у діяльності інститутів, формуванні та реалізації державної політики.

Важливим завданням на цей час є розроблення практичних аспектів цього документу, для чого Міністерством юстиції України розробляється План заходів на 2008 рік щодо реалізації Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства.

Пропонуємо вам долучитися до цього процесу, вивчивши цей документ та надіславши Держекспортконтролю свої пропозиції щодо конкретних заходів.

З текстом Концепції можна ознайомитись на сайті Держекспортконтролю <http://www.dsecu.gov.ua> у розділі „нормативні акти” (підрозділ „чинні”)

Пропозиції пропонуємо надсилати електронною поштою на адресу info@dsecu.gov.ua або факсом за номером 462-49-70.

Інформаційний прорив

20-21 вересня 2007 року у м. Одесі відбувся міжнародний семінар „Роль інформаційних технологій в експортному контролі України”. Семінар відбувся за ініціативи Стокгольмського міжнародного інституту дослідження миру (SIPRI) та за сприяння Міністерства закордонних справ Швеції.

Основною метою зазначеного заходу було обговорення питання впровадження інформаційних технологій у галузі експортного контролю.

Ключові тематичні засідання семінару були присвячені таким питанням:

1. Використання інформаційних технологій для підвищення ефективності експортного контролю в країнах-членах Європейського Союзу. Експортне ліцензування. Правозастосування у галузі експортного контролю.
2. Використання компаніями інформаційних технологій для підвищення своєї обізнаності в експортному контролі та для додержання існуючих законів та правил. Інформаційні технології як аспект систем внутрішньо-фірмового експортного контролю.
3. Використання інформаційних технологій в українському експортному контролі. Існуюча українська система інформаційних технологій. Питання захисту інформаційних систем.

Виходячи з цілей семінару, до участі були запрошені представники державних органів та недержавних організацій Німеччини, Австрії, Польщі, Словачків, Швеції та Великобританії; центральних органів виконавчої влади України: Ради національної безпеки і оборони України, Державної митної служби України, Міністерства закордонних справ України, Служби безпеки України, а також представники провід-

них підприємств, наукових установ та засобів масової інформації України.

Семінар розпочав директор Науково-технічного центру експорту та імпорту спеціальних технологій, техніки та матеріалів Сівер О.І. надав інформацію стосовно діяльності НТЦ.

Крім того, він зазначив, що під час застосування експортного контролю до стратегічних товарів, експортерам необхідно подати контролюючим органам великий обсяг інформації. Процес експертизи потребує здійснення обміну даними між різними державними підрозділами, включаючи відомства, що відповідають за здійснення експортного контролю (зазвичай в першу чергу це митні органи).

На цей час у Європейському Союзі зростає тенденція до використання інформаційних технологій для прискорення та удосконалення процесу ліцензування в цілому. Досвід вказує на те, що використання інформаційних технологій може значно скоротити термін, необхідний для розгляду та прийняття рішення по заявках щодо міжнародних передач контрольованих товарів. Система може забезпечити ефективну взаємодію з митною службою, прискорюючи тим самим процес оформлення товарів на кордоні та зменшуючи терміни поставок для експортерів.

Україна поставила перед собою чітку ціль гармонізувати своє національне законодавство з правовими стандартами та нормами, яких дотриму-

ється Європейський Союз. Тому існує очевидна зацікавленість у тому, як використовувати електронні системи в українському експортному контролі.

У своїй промові Голова Державної служби експортного контролю України Петроченко Ю.А. відзначив актуальність теми семінару.

Говорячи про розвиток системи експортного контролю, пан Петроченко відзначив, що перший етап формування вже пройдено. Система спирається на чітко сформульовану нормативно-правову базу, відпрацьовані списки контрольованих товарів. Україна бере активну участь в діяльності усіх міжнародних режимах експортного контролю.

Обсяги експорту зростають, товари, що експортуються, стають все більш технологічними, відповідно зростає і обсяг роботи контролюючих органів. У цих умовах система оперативного оброблення інформації набуває особливого значення.

Побудова цієї діяльності здійснюється на різних рівнях. В першу чергу, це оброблення інформації у самій Державній службі експортного контролю України та інших центральних органах виконавчої влади, які задіяні у процесі прийняття рішень у галузі експортного контролю. Оптимізація процесів обробки та обміну інформацією сприятиме прискоренню та якісному покращенню процесу ліцензування.

По-друге, важливим рівнем є впровадження інформаційних технологій на підприємствах, де на цей час створюються відповідні підрозділи експортного контролю.

Вдосконалення системи експортного контролю є процес перманентний. На сьогодні є зацікавленість у посиленні інформаційної складової нашої діяльності, в активізації процесу гармонізації законодавства із законодавством ЄС, враховуючи євроінтеграційний шлях України.

Цей семінар є прогресивним кроком у напрямі вирішення питання інформатизації процесів експортного контролю.

У своїй доповіді представник Стокгольмського міжнародного інституту дослідження миру (SIPRI) Ян Ентоні надав інформацію про цю організацію. Інститут має три основних напрями діяльності:

На цей час у Європейському Союзі зростає тенденція до використання інформаційних технологій для прискорення та удосконалення процесу ліцензування в цілому. Досвід вказує на те, що використання інформаційних технологій може значно скоротити термін, необхідний для розгляду та прийняття рішення по заявках щодо міжнародних передач контрольованих товарів. Система може забезпечити ефективну взаємодію з митною службою, прискорюючи тим самим процес оформлення товарів на кордоні та зменшуючи терміни поставок для експортерів.

- проекти, що аналізують збройні конфлікти з різних точок зору; засоби уникнення таких конфліктів, проведення відповідних операцій, постконфліктні ситуації;
- проекти, пов'язані з аналізом та вивченням питань виробництва та постачання зброї, відповідними дослідними та випробувальними програмами; в цьому напрямі основне завдання – моніторинг ринку зброї;
- проекти, пов'язані з нерозповсюдженням зброї масового знищення та експортним контролем.

Найвищий орган Інституту – керівна рада, яка є інтернаціональною за своїм складом, вирішує який проект є пріоритетним та в який спосіб буде виконуватись.

Питання експортного контролю та надання технічної допомоги в цій галузі – є одним з пріоритетних проектів. Основними напрямками проектів будуть: адаптація законодавства, система попередження правопорушень, активізація діалогу з промисловістю.

Пан Ентоні надав інформацію щодо того, що саме вкладається у поняття «інформаційні технології» та висловив впевненість, що їх активне впровадження в Україні надасть змогу вирішити багато проблемних питань та забезпечити зв'язок між усіма учасниками

Вдосконалення системи експортного контролю є процес перманентний. На сьогодні є зацікавленість у посиленні інформаційної складової нашої діяльності, в активізації процесу гармонізації законодавства із законодавством ЄС, враховуючи євроінтеграційний шлях України.

процесів експортного контролю – органами виконавчої влади, митницею та підприємствами.

Пан Яцек Слівовські, Директор Департаменту експортного контролю Міністерства економіки Польщі у своїй доповіді представив переваги гармонізованої системи експортного контролю та принципи побудови систем внутрішньофірмового експортного контролю на підприємствах Польщі.

Розвиток інформаційних технологій є невід'ємною частиною загального економічного зростання держави.

Основними цілями економічного зростання Польщі, пов'язаними зі вступом до ЄС, є заохочення розвитку підприємництва та зменшення безробіття, сприяння конкурентоспроможності продукції, обмеження боргу та збільшення доступу до кредитів, зменшення бюрократизму, викорі-

нення корупції та посилення безпеки комерційної торгівлі.

Задачами прийнятої у зв'язку з цим стратегії стали модернізація, удосконалення економічної конкуренції, зміни в сфері корпоративної власності та приватизації у державному секторі, зміни у фінансуванні передових технологій, реструктуризація системи створення, фінансування та впровадження нововведень, реструктуризація гірничої промисловості, електроенергетики, нафтогазової галузі, сталеливарної промисловості, оборонної промисловості.

Дії та ініціативи були пов'язані із розвитком малих та середніх підприємств, підтримкою регіонального розвитку та заохоченням іноземних інвесторів.

Відповідно були сформовані пріоритети зовнішньоекономічної сфери, серед яких: міжнародний мир та безпека, усвідомлення небезпек, пов'язаних з зовнішньою торгівлею та власною комерційною діяльністю підприємств.

Основним принципом побудови діяльності в цих напрямках став принцип партнерства уряду та бізнесу. Ключовий елемент такого партнерства є системи внутрішньофірмового експортного контролю, як головного інструменту самооцінки компаній та оцінки ризиків.

В якості інструментарію системи внутрішньофірмового експортного контролю використовується автоматизована система Tracker.

Система внутрішньофірмового експортного контролю в компанії:

- регулює принципи міжнародної торгівлі стратегічно чутливими товарами;
- визначає методи документування експорту, імпорту та транзиту;
- робить можливим контроль навіть за найменшими підрозділами в компанії;
- робить зрозумілим процес прийняття рішення в компанії;
- дозволяє виключити помилки працівників;
- створює довіру до компанії.

Крім того, така система робить можливим побудову співробітництва між бізнесом та відповідним державним відомством (органом експортного контролю), дозволяє компанії отримувати та збирати інформацію про партнерів та товари, відповідним чином оформлювати документацію та подавати її для перевірки.

Польський стандарт PN-N-19001 "Система внутрішньофірмового експортного контролю визначає вимоги до створення таких систем в компаніях. Він базується на структурі стандарту ISO 9001:2001, включає усі вимоги цього стандарту, містить додаткові вимоги, притаманні особливостям програми внутрішньофірмового експортного контролю.

Важливим питанням є правильне сприйняття промисловістю необхідності впровадження експортного контролю. На цей час представники підприємств розуміють, що експортний контроль сприяє вільній торгівлі; допомагає розвитку торгівлі товарами та послугами, створює умови для сталого економічного розвитку.

Наприкінці доповіді пан Слівовський зазначив, що підвищення продуктивності та створення нових ринків продажу польськими виробниками та експортерами повинні бути зв'язаними з підвищенням їхніх знань в сфері міжнародної безпеки, а плани компаній щодо продаж та прагнення отримувати максимальні прибутки не можуть ігнорувати цього аспекту.

Досвід використання інформаційних технологій був представлений у доповіді пана Ральфа Вірте, керівника відділу експортного контролю компанії «Oerlikon Management AG» (Німеччина).

У 1991 році урядом Німеччини компанії було рекомендовано впровадити систему внутрішньофірмового експортного контролю. Приблизно у той же час такі ж рекомендації були отримані представництвами компанії в США,

Сінгапурі, Японії, Китаї, Тайвані тощо. При цьому були представлені вимоги, яким така система повинна відповідати.

З метою виконання цієї вимоги компанією були вжиті такі заходи:

- розроблено керівні принципи системи, представлена відповідна політична заява;
- створені підрозділи експортного контролю, оснащені необхідними матеріально-технічними засобами;
- відпрацьовані посадові інструкції, визначено коло обов'язків; проведена ідентифікація товарів;
- впроваджено перевірку кінцевого використання та кінцевих користувачів товару, створена відповідна база даних;
- проведена низка навчальних семінарів;
- розроблена система проведення попередньої експертизи товарів;
- запроваджено механізм оброблення та зберігання інформації;
- введено внутрішній аудит;
- розроблено програмне забезпечення для електронного документообігу. Була введена в дію програма з назвою «LIFELINK», яка містить наведену нижче інформацію:
 - опис усіх процедур, пов'язаних зі здійсненням міжнародних передач товарів;
 - докладні інструкції з підготовки пакету документів для отримання відповідних ліцензій;
 - матриця, що визначає відповідальність підрозділів у галузі експортного контролю;
 - повну базу даних партнерів з усіма необхідними даними та визначення ступеню ризику співпраці з ними (понад 500 партнерів);
 - інструменти для здійснення ідентифікації товарів;
 - формалізовані форми заяв та інших документів;
 - перелік санкцій та обмежень у галузі торгівлі спеціальною продукцією

з можливістю блокування контракту у разі наявності такої інформації.

Пан Вірте повідомив, що програма була розроблена німецькою компанією та на її впровадження було витрачено 18 місяців.

У своїх доповідях Вінс Тейлор та Крістофер Періш (Велика Британія) ознайомили учасників семінару зі структурою системи експортного контролю Великої Британії.

У 2003 році у Британії розпочато розроблення автоматизованої програми експортного контролю «SPIRE». На сьогодні здійснюється вивчення та впроваджуються пробні моделі функцій:

У 1991 році урядом Німеччини компанії було рекомендовано впровадити систему внутрішньо-фірмового експортного контролю. Приблизно у той же час такі ж рекомендації були отримані представництвами компанії в США, Сінгапурі, Японії, Китаї, Тайвані тощо. При цьому були представлені вимоги, яким така система повинна відповідати.

- поширення можливостей для експортерів отримувати інформацію та надавати відгуки щодо проблем;
- перероблення веб-сайтів для полегшення та зручності роботи з ними;
- відпрацювання єдиного електронного вікна для експортерів тощо.

З метою впровадження більш широкого кола консультацій для експортерів у Британії створені відповідні організації.

Інструментами взаємодії з підприємствами є веб-сайти, бюлетені та спеціальні нотатники; семінари та візити на підприємства; конференції; перевірки на підприємствах.

Наприклад, протягом 2006 року відбулося 25 заходів у галузі експортного контролю, понад 500 візитів на підприємства.

Крістофер Періш, говорячи про інформаційні технології, представив розроблену на цей час автоматизовану програму експортного контролю «SPIRE».

Система дала змогу перевести ліцензування повністю в електронний вигляд, використовуючи систему електронного підпису.

Кожна компанія має змогу зареєструватися та користуватися послугами програми, отримавши свій унікальний «ключ». Усі необхідні документи (заяви, довідки) для отримання ліцензій направляються до державних органів в електронному вигляді. Компанія в рамках цієї програми має свою «робочу корзину», в якій зберігається уся інформація, що була ним надіслана. Через цей канал вона отримує додаткові запити та іншу інформацію, наприклад щодо готовності ліцензії.

Щоб скористатися програмою треба мати комп'ютер, доступ в Інтернет, сканер.

Програма вже практично закінчена і на цей час проходить випробувальне тестування.

Під час семінару виступили представники компанії «Comex Electronics AB», Швеція, Матіс Петтерссон та Сесілія Андерссон з презентацією програмного забезпечення, розробленого на замовлення уряду Швеції.

Основне завдання розробленої програми – забезпечення можливості обміну чутливою інформацією між відомствами та підприємствами.

Система забезпечує електронний зв'язок між усіма суб'єктами ліцензійного процесу та митними органами.

Доступ здійснюється за допомогою електронних смарт-краток.

За допомогою програми кожен клієнт має змогу подати заявку на отримання ліцензії, з'ясувати на якому етапі розгляду знаходиться його заявка, зв'язатися зі співробітником державного органу для консультації, побачити свою ліцензію, заповнити та побачити митну декларацію.

Представники урядових органів можуть побачити, які справи розглядалися, які зараз оброблюються, переглянути подані заявки, надати ліцензію/дозвіл, відправити ліцензію до митних органів, продивитися інформацію про будь-яку компанію-заявника або кінцевого користувача, додати інформацію щодо користувачів, відправити повідомлення заявнику.

Канали зв'язку відповідним чином захищені, для контролю комунікацій використовується система «Firewall». Для заявок та ліцензій застосовується електронний підпис.

Ян Ентоні, представляючи систему експортного контролю Швеції, зазначив, що користування такою програмою має багато переваг, серед яких:

- економія часу та коштів;
- мінімізація помилок під час подання заявок;
- забезпечення необхідного рівня безпеки тощо.

Другий день семінару розпочався виступами представників державних органів України.

Електронний документообіг в системі експортного контролю України, його стан, проблеми та перспективи були представлені у доповіді начальника управління Держекспортконтролю Галілейського Ф.Ф.

З точки зору обміну інформацією структуру експортного контролю можна представити у такому вигляді: підприємство готує пакет матеріалів для отримання дозвільних документів у друкованому та електронному вигляді та подає його до Держекспортконтролю. В Держекспортконтролі здійснюється експертиза зазначених матеріалів із внесенням результатів до відповідної бази даних. Крім того, є етап – міжвідомче узгодження деяких питань. На сьогодні таке узгодження здійснюється на рівні паперового листування.

У певному обсязі налагоджується обмін інформацією з митницею.

Обмін інформацією здійснюється також через веб-сайт Держекспортконтролю України, який містить усю необхідну для заявника інформацію (нормативна база, зразки документів, інформація щодо готовності дозвільних документів тощо).

Таким чином існують два контури обігу інформації: внутрішній – паралельний обіг електронних та паперових документів та зовнішній – веб-сайт, електронна пошта, передача на магнітних носіях.

Загальну схему електронного обігу можна представити таким чином: Створення заявки Передача заявки до Держекспортконтролю Опрацювання заявки – Прийняття рішення

Кожна компанія має змогу зареєструватися та користуватися послугами програми, отримавши свій унікальний «ключ». Усі необхідні документи (заяви, довідки) для отримання ліцензій направляються до державних органів в електронному вигляді. Компанія в рамках цієї програми має свою «робочу корзину», в якій зберігається уся інформація, що була ним надіслана. Через цей канал вона отримує додаткові запити та іншу інформацію, наприклад щодо готовності ліцензії.

Міжвідомче узгодження Оформлення ліцензії (дозволу) Повідомлення про готовність Видача ліцензії (дозволу).

У паперовому вигляді система працює вже багато років. Але електронний шлях цієї інформації має медіа-розриви: на етапі «Створення заявки Передача заявки до Держекспортконтролю» та на етапі «Оформлення ліцензії (дозволу) Повідомлення про готовність Видача ліцензії». Мета і перспектива – подолання цих медіа-розривів.

У доповіді, присвяченій питанням експортного контролю під час оформлення митних вантажів, представник Держмитслужби України Бондаренко М.М. говорив про способи отримання інформації та її види, до яких належить нормативно-довідкова інформація (база даних текстів нормативних документів; довідник товарів, що підлягають експортному контролю за кодами УКТ ЗЕД) та перевірку вантажних митних декларацій в процесі їх форматно-логічного контролю (ФЛК) на предмет наявності товарів, що підлягають експортному контролю.

Ним була також представлена програма "Інспектор-2006", яка використовується при митному оформленні вантажів, містить базу даних текстів

З точки зору обміну інформацією структуру експортного контролю можна представити у такому вигляді: підприємство готує пакет матеріалів для отримання дозвільних документів у друкованому та електронному вигляді та подає його до Держекспортконтролю. В Держекспортконтролі здійснюється експертиза зазначених матеріалів із внесенням результатів до відповідної бази даних. Крім того, є етап – міжвідомче узгодження деяких питань. На сьогодні таке узгодження здійснюється на рівні паперового листування.

нормативних документів, в тому числі з питань експортного контролю – закони України, постанови Кабінету Міністрів України, розпорядчі документи Держмитслужби, тощо

Посадова особа митного органу може здійснити перегляд списку товарів, що підлягають експортному контролю, за відповідним довідником.

Альтернативно, під час отримання довідки щодо товару (за кодом УКТ ЗЕД), серед іншого, також доступна інформація стосовно заходів експортного контролю за конкретним кодом УКТ ЗЕД.

У процесі форматно-логічного контролю вантажних митних декларацій (ВМД) визначається необхідність наявності дозволу (висновку) Держекспортконтролю на переміщення в заявлений митний режим задекларованого коду товару.

У разі позитивного результату перевіряється наявність серед поданих до митного оформлення документів (графа 44 ВМД) відповідного дозволу (висновку).

Наприкінці доповіді були висловлені пропозиції Держмитслужби щодо підвищення ефективності роботи митниці у галузі експортного контролю.

Блок, присвячений захисту інформації розпочав співробітник відділу інформаційних технологій Держекспортконтролю України Пісоцький О.Ю.

Як будь-який інший державний орган, Держекспортконтроль будує систему захисту інформації на підставі відповідних нормативно-правових актів, серед яких Закони України "Про інформацію", "Про захист інформації в автоматизованих системах", "Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах".

Об'єктами захисту є Автоматизована система експортного контролю (далі - АСЕК), офіційний веб-сайт Держекспортконтролю, електронна система документообігу, документи, що знаходяться на робочих станціях та серверах локальної мережі.

Визначено перелік загроз та впроваджені відповідні заходи захисту інформації.

Представник Державної служби зв'язку та захисту інформації Мялковський Д.В. надав свої коментарі з приводу нормативного регулювання захисту інформації. Був представлений перелік відповідних нормативно-

правових актів та система сертифікації і стандартів електронного документообігу та цифрового підпису.

Представником Науково-технічного центру експорту та імпорту спеціальних технологій, техніки та матеріалів Тузом В.Б. була представлена законодавча та нормативно-правова основа систем внутрішньофірмового експортного контролю в Україні, а також презентована автоматизована Програма внутрішньофірмового експортного контролю.

Зазначена програма дає можливість систематизувати необхідну інформацію, що стосується договорів/контрактів, заяв (реєстрація, дозволи), звітності, ідентифікації товарів. Важливим фактором програми є наявність в ній повної довідкової інформації, що стосується митниць, кодів валют, країн тощо, а також можливість введення власної інформації. Під час проведення семінару представники підприємств мали можливість оцінити переваги представленої версії програми. Серед перспектив розвитку цієї програми було визначено проведення її сертифікації згідно з вимогами стандарту ISO 9002-2001.

Ігор Анохін (Інститут ядерних досліджень АН України) та Сергій Наквакін (ДАХК «Артем») представили інформацію щодо систем внутрішньофірмового експортного контролю, діючих на їх підприємствах, підкресливши, що такі системи дозволяють забезпечити:

- захист підприємств від можливих порушень чинного законодавства в галузі державного експортного контролю та пов'язаних з такими порушеннями адміністративних, кримінальних та економічних санкцій, які можуть бути застосовані до підприємства;
- зменшення ризиків підприємств при здійсненні міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю;

- сприяння виявленню та припиненню міжнародних передач товарів, які можуть завдати збитків державі або порушують відповідні міжнародні зобов'язання щодо нерозповсюдження зброї масового знищення, засобів її доставки, звичайних озброєнь та товарів, що можуть бути використані для їх створення;
- сприяння ефективному здійсненню підприємством зовнішньоекономічної діяльності та своєчасному отриманню ним відповідних дозвільних документів Держекспортконтролю. Одночасно ними були представлені програмні продукти, що дозволяють ефективно здійснювати процедури експортного контролю на підприємствах.

Як будь-який інший державний орган, Держекспортконтроль буде си стему захисту інформації на підставі відповідних нормативно-правових актів, серед яких Закони України "Про інформацію", "Про захист інформації в автоматизованих системах", "Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах".

Під час круглого столу було відзначено, що семінар був корисним для усіх сторін, що взяли участь в ньому. Не лише Україна повинна вчитися у ЄС, а й держави ЄС мають змогу взяти для себе корисний досвід України.

З точки зору SIPRI існує міцне підґрунтя для подальшого просування проекту. Інформаційні технології можуть бути корисним інструментом для спрощення та прискорення процесу ліцензування, але інформаційні технології не можуть приймати рішення.

Громадська рада в дії

На звернення Державної служби експортного контролю України Громадською радою з питань координації заходів, пов'язаних із забезпеченням проведення консультацій з громадськістю щодо формування та реалізації державної політики в галузі експортного контролю, проведено оцінку змін, внесених згідно з наказом Держекспортконтролю від 11.06.2007 №87 „Про затвердження змін та доповнень до наказу Держекспортконтролю України від 21.12.2004 №375” до форми звітів про використання дозвільних документів та строків подання звітів до Держекспортконтролю, що визначаються у дозвільних документах Держекспортконтролю.

Зцією метою, у відповідності до своїх функціональних завдань, Громадською радою на адресу 6 провідних підприємств та організацій, що мають повноваження на міжнародну передачу товарів військового призначення та подвійного використання, направлено листи з проханням надати інформацію щодо оцінки змін, що внесені до наказу №375 від 21.12.2004, з метою її подальшого узагальнення та направлення на адресу Держекспортконтролю для урахування при складанні звітів з базового відстеження результативності цього регуляторного акту.

Фахівці ДП НВКГ "Зоря" - "Машпроект", оцінюючи вплив, доцільність та дієвість змін, що внесені до форм звітів про використання дозвільних документів та строків подання звітів до Держекспортконтролю, інформують щодо своєчасності та ефективності внесених змін.

Зокрема, доповнення назв відповідних граф додатків №3, 4, 5 до пункту 1 наказу словами „або (наданих/отриманих послуг)” дозволяють підприємству звітувати про викори-

стання дозвільних документів щодо надання послуг без додаткових роз'яснень або включення до звіту відомостей, що не передбачені формою.

Зміна назв граф щодо зазначення вартості відвантаженої/отриманої продукції (наданих/отриманих послуг) у валюті, визначеній у графі 9 дозволу та у валюті, в якій визначена сума за зовнішньоекономічним договором (контрактом), надає можливість включення до звіту достовірних відомостей щодо вартості товару, які повністю збігаються із зазначеними у дозволі.

Зміна строків звітування суб'єктів міжнародних передач товарів про використання дозволів Держекспортконтролю надає можливість в одному документі (звіті) більш об'єктивно інформувати щодо використання дозволу. Вважається, що такий підхід, коли звіт надається після закінчення терміну дії або щорічно (для генеральних та відкритих дозволів), а не після відвантаження кожної партії товару, не послабить відповідальності підприємств.

На думку фахівців підприємства, внесені зміни будуть сприяти подальшому удосконаленню системи

державного експортного контролю в Україні.

Спеціалісти ВАТ „Мотор Січ” вважають, що наказом від 11.06.07 № 87 встановлюється більш сприятливий граничний строк надання звітів суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності про використання (невикористання, часткове використання) дозвільних документів на право здійснення міжнародних передач товарів. Збільшені строки надання зазначених звітів безперечно сприятимуть запобіганню можливих правопорушень в галузі державного експортного контролю щодо несвоєчасного надання звітів. Особливо це стосується звітів про невикористання або часткове використання дозвільних документів. Зміни у формах звітів щодо валюти платежу нададуть змогу підприємствам давати більш точну інформацію стосовно вартості товару та послуг. В цілому зазначені зміни вважаються доцільними та своєчасними, що позитивно впливатиме на роботу підприємства.

Разом з тим, беручи до уваги великі обсяги міжнародних передач товарів, фахівцями висловлюється думка, що підприємству зручніше надавати звіти про використання відкритих та генеральних дозвільних документів щомісячно (як було раніше). На думку фахівців підприємства, недоцільно надавати звіти про використання висновків на тимчасове ввезення/вивезення товарів, а також дозволів на експорт на безоплатній основі. Тимчасове ввезення товару здійснюється під зобов'язання повернення його після надання послуг з ремонту, за експорт яких підприємство надає звіт після здійснення ремонту ввезеного товару. Тимчасове вивезення товару для надання послуг з гарантійного, післягарантійного обслуговування, а також для участі у міжнародних виставках, здійснюється також під

зобов'язання повернення, що контролюється митними органами України. Експорт товарів на безоплатній основі здійснюється за рахунок надання вищезгаданих послуг, за які підприємство також надає відповідні звіти. Крім того, під час здійснення згаданих міжнародних передач товарів підприємство не отримує коштів.

Для підтвердження своєї позиції фахівці наводять такий приклад: звіт про використання висновку на тимчасове ввезення, окрім інформації про назву, кількість товару та договір/контракт нічого не містить. Вартість послуг та відомості про сертифікат кінцевого споживача (СКС)

Зміна строків звітування суб'єктів міжнародних передач товарів про використання дозволів Держекспортконтролю надає можливість в одному документі (звіті) більш об'єктивно інформувати щодо використання дозволу. Вважається, що такий підхід, коли звіт надається після закінчення терміну дії або щорічно (для генеральних та відкритих дозволів), а не після відвантаження кожної партії товару, не послабить відповідальності підприємств.

визначаються під час повернення відремонтованих двигунів у звіті про використання дозволу на експорт, у якому також є згадана вище інформація. В результаті, підприємство двічі звітує за одну і ту ж зовнішньоекономічну операцію, а саме за послуги з ремонту. З огляду на викладене, з метою усунення переобтяження документообігу, підприємство просить Держекспортконтроль розглянути можливість скасування вимоги щодо надання звітів про використання висновків на тимчасове ввезення/вивезення товарів і дозволів на експорт на безоплатній основі.

Фахівці ДАХК „Артем” позитивно оцінюють введення в дію наказу Держекспортконтролю від 11.06.2007 №87, але просять Держекспортконтроль дати роз’яснення з таких питань:

Як вважати,

- а) „Встановлений граничний термін подання звіту розповсюджується на дозволи/висновки, які видані після введення в дію наказу ДСЕКУ від 11.06.2007 №87”
- або
- б) „Встановлений граничний термін подання звіту розповсюджується на усі, у тому числі і раніше видані, дозволи/висновки”?

Відповіді на ці питання фахівці підприємства пропонують довести до відома суб’єктів міжнародних передач товарів.

Фахівці ДП „КиАЗ „АВІАНТ” схвалюють і підтримують зміни, що внесені до наказу Держекспортконтролю від 21.12.2004 № 375, а також зазначають, що наказ від 11.06.2007 № 87 удосконалює процедуру надання суб’єктами зовнішньоекономічної діяльності звітів до Держекспортконтролю про використання дозвільних документів з метою попередження правопорушень в галузі державного експортного контролю. На їх думку, наказ встановлює більш сприятливі строки надання звітів

Фахівцями висловлюється думка, що підприємству зручніше надавати звіти про використання відкритих та генеральних дозвільних документів щомісячно. На думку фахівців, недоцільно надавати звіти про використання висновків на тимчасове ввезення/вивезення товарів, а також дозволів на експорт на безоплатній основі.

про використання дозвільних документів на право здійснення міжнародних передач товарів, а нові форми звітів дадуть можливість наводити в них більш точну інформацію.

ДК „Укрспецекспорт” позитивно оцінює цей регуляторний акт.

Від керівництва ДП АНТК ім. О.К.Антонова відповіді на запит Громадської ради не надійшло.

Підсумовуючи викладене, з огляду на наведені підприємствами-членами Громадської ради аргументи, внесені зміни до наказу від 21.12.2004 №375 є своєчасним, доцільним та ефективним інструментом, спрямованим на подальше удосконалення системи державного експортного контролю в Україні.

Запитуйте - відповідаємо

Чи не могли б ви роз'яснити деталі наказу Держекспортконтролю від 11.06.2007 №87?

Граничний термін подання до Держекспортконтролю звіту про фактичне (часткове) здійснення міжнародної передачі товару на підставі отриманого висновку/дозволу (разового/відкритого/генерального), встановлений наказом Держекспортконтролю від 11.06.2007 № 87, розповсюджується на висновки/дозволи, які видані Держекспортконтролем після набрання чинності зазначеним наказом.

Терміни подання до Держекспортконтролю звітів про використання конкретних висновків/дозволів, виданих Держекспортконтролем, визначені у відповідних графах висновків або дозволів.

Враховуючи, що суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності здійснюють міжнародні передачі товарів на підставі діючих висновків/дозволів, при поданні звітів про їх використання суб'єктам слід керуватися термінами, визначеними у таких висновках або дозволах.

Інформація щодо змісту зазначеного наказу Держекспортконтролю розміщена у розділі „Регуляторна політика” підрозділ „Регуляторні акти” „Перелік діючих регуляторних актів”, а також наказу Держекспортконтролю від 21.12.2007 № 375 (із змінами внесеними наказом Держекспортконтролю від 11.06.2007 № 87) у підрозділі „Чинні” розділу „Нормативні акти” на сайті www.dsecu.gov.ua.

Надайте, будь-ласка, уточнену інформацію щодо результатів засідання Міжвідомчої експертної комісії при Держекспортконтролі з питань надання юридичним особам повноважень на проведення недержавної експертизи товарів у галузі державного експортного контролю.

8 листопада 2007 року відбулося засідання Міжвідомчої експертної комісії при Держекспортконтролі з питань надання юридичним особам повноважень на проведення недержавної експертизи товарів у галузі державного експортного контролю (протокол засідання № 11 від 08.11.2007).

За рішенням Комісії та згідно з відповідним наказом Держекспортконтролю України прийнято рішення:

надати повноваження на проведення недержавної експертизи товарів у галузі

державного експортного контролю з оформленням відповідних Свідоцтв та додатків до них, оформлених з урахуванням пропозицій Служби безпеки України та Національного космічного агентства України щодо приведення переліку позицій Списків товарів подвійного використання, які плануються для проведення недержавної експертизи товарів, у відповідність до напрямів діяльності юридичних осіб, освітньо-кваліфікаційного рівня та спеціальностей за дипломами їх експертів, строком дії три роки наведеним нижче організаціям:

Одеській національній академії зв'язку ім. О.С. Попова (65029, м. Одеса, вул. Ковальська, 1, код ЄДРПОУ 01180116);

Харківській торгово-промисловій палаті (61037, м. Харків, пр. Московський, 122, код ЄДРПОУ 02944768).

продовжити строк дії повноважень на проведення недержавної експертизи товарів у галузі державного експортного контролю з оформленням відповідного Свідоцтва та додатків до нього, оформлених з урахуванням пропозицій Служби безпеки України, Міністерства промислової політики України та Національного космічного агентства України щодо приведення переліку позицій Списків товарів подвійного використання, які плануються для проведення недержавної експертизи товарів, у відповідність до напряму діяльності юридичної особи, освітньо-кваліфікаційного рівня та спеціальностей за дипломами її експертів строком дії три роки Херсонській торгово-промислової палати (73013, м. Херсон, вул. Гагаріна, 34-А, код ЄДРПОУ 02944923);

внести зміни та доповнення до Переліків категорій товарів, щодо яких Вінницькій торгово-промисловій палаті (21100, м. Вінниця, вул. Соборна, 67, код ЄДРПОУ 02944805) надані повноваження на проведення недержавної експертизи товарів у галузі державного експортного контролю з урахуванням пропозицій Служби безпеки України та Національного космічного агентства України щодо приведення

переліку позицій Списків товарів подвійного використання, які плануються для проведення недержавної експертизи товарів, у відповідність до напряму діяльності юридичної особи, освітньо-кваліфікаційного рівня та спеціальностей за дипломами її експертів та оформити нове Свідоцтво із збереженням строку дії до 29.12.2009;

вважати неможливим продовження строку дії повноважень Національного наукового центру „Харківський фізико-технічний інститут” на проведення недержавної експертизи товарів у галузі державного експортного контролю у зв'язку із закінченням строку дії Свідоцтва та невиконанням вимог п. 2.11 Інструкції про порядок надання юридичним особам повноважень на проведення недержавної експертизи товарів у галузі державного експортного контролю, затвердженої наказом Держекспортконтролю від 15.03.2007 № 82 та зареєстрованої в Міністерстві юстиції України за № 345/12219 від 29.03.2006 (непредставленням Держекспортконтролю заяви та пакету документів на продовження строку дії повноважень);

скасувати Свідоцтво № 013 від 06.07.2004 про отримання повноважень на проведення недержавної експертизи товарів у галузі державного експортного контролю, наданого зазначеній юридичній особі у зв'язку із заявою Державного підприємства „Конструкторське бюро „Південне” від 02.10.2007 № 7048.